СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 158. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 12-го липня 1941. No. 158. Jersey City, N. J., Saturday, July 12, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДОМАГАЮТЬСЯ ЗАКОНУ ПРО ЗАДЕРЖАННЯ ВІЙСЬКОВИХ ПОНАД ПРИПИСАНИЙ ЧАС

ВАШИНГТОН. — Департамент війни вніс до сенату законопроект, котрим конгрес уповажнив би президента задержати молодих людей, що тепер служать у війську, шість місяців після закінчення війнкового стану в Америці. Цей закон обнимає не тільки військових, покликаних на основі закону про загальну військову службу, але також членів резерви та національної гвардії.

Хочуть знести заборону висилати армію поза море.

Рівночасно з тим законопроектом, департамент війни вніс також проект закона, про знесення заборони висилати американську армію поза межі західньої півкулі.

Оба законопроекти находяться тепер в сенаті, де сподіються довгої й гарячої дискусії над ними.

КРИТИКУЮТЬ ОКУПАЦІЮ ІСЛЯНДІЇ.

ВАШИНГТОН. — Група проти-інтервенційних сенаторів, головно републиканців, виступила в конгресі з острим обвинуваченням уряду за окупацію Ісляндії та за сподівану подібну акцію в Ірляндії. Сенатор Тафт з Огайо закинув президентові Рузвелтові, що він свідомо, не маючи конституційних прав, через окупацію Ісляндії провадить Америку до війни. Тафт рівнож заявив, що він має певні відомости, начеб то американський уряд будував воздушні бази для Англії в Улстері.

БУДУТЬ ЗАПИТУВАТИ НАКСА Й СТАРКА.

ВАШИНГТОН. — Сенатський комітет морських справ подав до відома, що секретар маринарки полк. Накс та адмірал Старк, шеф морських операцій, будуть покликані для специяльного переслухання й мають зложити на письмі справоздання, чи американська фльота має прикази від президента Рузвелта стріляти до німецьких кораблів чи підводних лодок.

РУЗВЕЛТ ПРИНЯВ УМАНСЬКОГО.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт перший раз за останні два роки приняв на спеціяльній авдієнції большевицького амбасадора до Злучених Держав Америки Константина Уманського

Совєтський представник мав принести президентові Рузвелтові точні звідомлення з поступу німецько-совєтської війни, як рівнож мав дискутувати подробиці тої помочі, яку готується дати Совєтам Америка. Запитаний репортерами про бої, Уманський сказав, що вони є завзяті та мабуть потривають довго. Він рівнож заявив, що СССР не хоче від Америки ані літаків ані нафти. Пекучі потреби помочі, за якими шукають большевики у Вашингтоні остали далі нерозкритою таємницею. Уманський в імені уряду СССР подякував президентові Рузвелтові за піддержку Совєтського Союзу у війні з Німеччиною.

ВЕЛЕС ЗАПЕРЕЧУЄ, НАЧЕБТО АМЕРИКА ХОТІЛА КАМЧАТКИ.

ВАШИНГТОН. — Підсекретар департаменту стейту, відбувши конференцію з совєтським амбасадором Уманським, заперечив начеб то Злучені Держави жадали за свою поміч Росії відступлення цею останньою півострова Камчатки, що лежить напроти Японії.

КРОК ДО ОРҐАНІЗАЦІЇ ОКРЕМОЇ ПОВІТРЯНОЇ ФЛЬОТИ.

ВАШИНГТОН. — Департамент війни проголосив створення штабу для організації окремої фльоти в Америці, яка матиме незалежний та окремий летунський штаб, подібно як це є в Німеччині, Італії й других европейських краях.

Є це перший крок переорганізувати американське летунство на цілком новій і незалежній основі. Від довшого часу між прихильникаміа того пляну та генеральним штабом армії йшли дискусії на цю тему й щойно тепер вони закінчилися створенням окремого летунського штабу. На чолі новоствореного штабу стоїть ген. Карл Спатц.

ДАЄС АТАКУЄ К.П.О.

ОРЕНДЖ (Тексас). — Конгресмен Мартин Даєс, голова комітету для розсліджування неамериканської діяльности, заявив, що К.П.О. та „пята колюмна" в Тексасі зужили великі гроші на те, щоб його повалити в останніх сенаторських виборах в стейті Тексас. Він домагається слідства за надужиття т. зв. акту Гача. Ходить тут про грошеві махінації, ужиті політичними партіями для повалення його при виборах.

КЕРЕНСЬКИЙ ПРО ТЕПЕРІШНУ ВІЙНУ Й УКРАЇНУ

Олександер Керенський, голова російського Тимчасового Правительства, яке повалило царат в березні 1917. р. і приготовило шлях для Леніна в Росії, в довшій статті, поміщеній в ілюстрованому журналі „Лайф" (за 14. липня 1941) пише, що він не бачить великих виглядів для Сталіна у війні з Гітлером. Хоч закликує всіх москалів для оборони „родіни", однак він є переконаний, що Німеччна скоро побе Совєтський Союз. Між слабими місцями СССР, Керенський вичислює Україну, про яку згадує так:

„Ще більше прибирає на значінні справа т. зв. „незалежної України". Рух за відірвання України від Росії був започаткований Берліном ще підчас першої світової війни. Тоді в 1917 р. українські „сепаратисти" були пачковані на зади російських армій. Намагання створити незалежну Україну по підписанні Берестейського Миру скінчилися невдачею. Українське селянство значно не дописало у піддержці відірвати країну від Росії. Однак в часі від 1932. до 1934. міліони людей згинули з голоду на Україні; терор і релігійні переслідування не уступають там і тепер. Це правда, що стан річей на Україні не ріжниться в нічому від того, що існує в цілій Росії. Однак сепаратистична пропаганда намагається перемінити ненависть українців до червоного диктатора в ненависть до Росії. І так чверть століття після першого українського експерименту, український сепаратизм став знову козирем в руках Німеччини в її психольогічній війні проти Росії".

На жаль — про це як Керенський, Церетеллі й Терещенко були визнали Центральну Раду й Генеральний Секретаріят, про це як то Керенський підписав умову з Центральною Радою в червні 1917, в якій зобовязався шанувати „історичні права української нації" та дати автономію Україні й чого ніколи не додержав — про це тепер Керенський не згадує ні одним словом...

СОВЄТСЬКІ ЛЕТУНИ ГОРОЮ, ЗАПЕВНЯЄ МОСКВА

Совєтські воєнні звідомлення і часописи стверджують „понад всякий сумнів", що совєтське летунство стоїть вище німецького. Пишуть, що Совєти мають ліпших і відважніших летунів і ліпші та скоріші літаки. Кажуть, що куди німцям до совєтських летунів. Передше, пишуть совєтські ґазети, мали німці до діла з французами чи британцями. І там їм ішло легко. Та в Совєтах натрапили на іншого противника. Совєти сміються з того, що німці заповіли на початку, що вже розбили совєтську повітряну силу. Бо так є, кажуть Совєти, що Німеччина щойно зачне відчувати ту силу. Рівночасно пишуть у звідомленнях про розгромлення двох німецьких повзових дивізій та про інші успіхи на цілому фронті.

СТВОРЕНО ОДНУ НЕЗЛОМНУ ОБОРОННУ ЛІНІЮ, КАЖУТЬ СОВЄТИ

Совєтське командування подає, що здержано німецькі наступи на цілому фронті, від Балтику по Чорне море. Також створено перший раз від вибуху совєтсько-німецької війни постійну оборонну лінію на просторі, довгім на яких 1,800 кільометрів.

НІМЦІ ДАЛІ НЕ ПОДАЮТЬ НІЧОГО ОСОБЛИВОГО

Замітне те, що в тому часі, коли Совєти подають обширні звідомлення про воєнні операції, німецька начальна команда збуває події кількома словами. Тільки пояснює, що боротьба в районі Білосток-Мінськ належить до „історичних", та що вона закінчилась німецькою перемогою і тим, що взято в полон до 400,000 совєтських вояків.

ЗДЕРЖУЮТЬ НАСТУП НА УКРАЇНУ

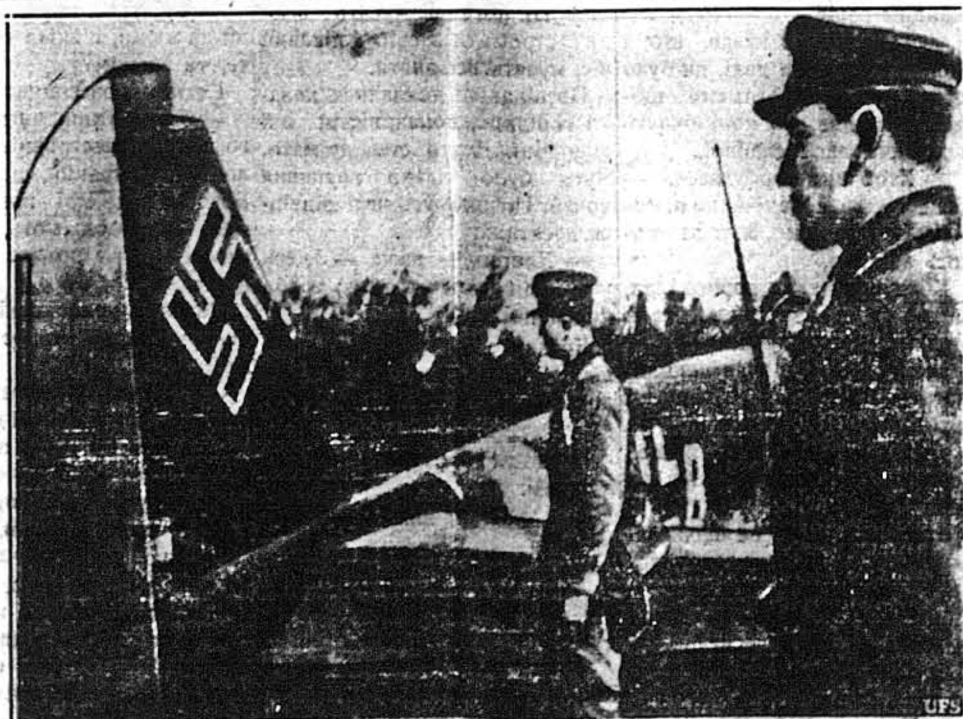
Французькі воєнні знавці в Віші стверджують, що це „очевидне", що наступ німців на Україну зістав здержаний. При тому підкреслюється сильний совєтський опір.

БУДЕ ДОВГА Й ТЯЖКА ВІЙНА

Курціо Маляпарте, італійський воєнний кореспондент,доносить з совєтсько-німецького фронту, що війна Німеччини з СССР буде довга і тяжка. Каже, що Совєти показали себе „твердим противником" та мають добрих вояків і технічно не стоять зле. Супроти того, каже кореспондент, треба дивуватись, як можуть німці посуватись кожного дня по кілька кільометрів вперед.

ХОЧУТЬ ВРАТУВАТИ СВОЇ КОРАБЛІ

Французький уряд у Віші знає добре, що Сирія є для Франції втрачена. Тому мабуть приказав вицофатись французьким кораблям, щоб їх не забрали британці. Таким чином в турецькій пристані Александреті опинились 23 воєнні французькі кораблі. Якщо вони не відідуть на протязі 24 годин, то будуть інтерновані Туреччиною.

З РОСІЙСЬКО-НІМЕЦЬКОЇ ВІЙНИ. Це одна з перших світлин, пересланих радіом з Росії. Наголовку до світлини не прислано, але його можна догадатися: це певно російські вояки на сторожі коло розбитого німецького літака.

БОМБАРДОВАННЯ ЛОНДОНУ СТАНЕ „ДИТЯЧОЮ ІГРАШКОЮ" СУПРОТИ ТОГО, ЩО ЖДЕ БЕРЛІН

ЛОНДОН. — Повищу погрозу проголосив британський міністер для продукції повітряних сил, підполковник Мур-Бребейзон. Він теж заповів, що в скорому часі Британія буде одержувати зо Злучених Держав такі великани-літаки, що перелітатимуть океан і не будуть потребувати ніяких поправок чи доповнень, а будуть готові до бою. Ті літаки будуть дуже великі й дуже скорі. Мабуть їх мав міністер на думці, коли заповідав, що за кілька місяців Берлін почує властиву британську силу.

ІСЛЯНДІЯ ДАЄ ЗГОДУ НА АМЕРИКАНСЬКУ ОКУПАЦІЮ.

РЕЙКЯВІК (Ісляндія). — Ісляндський парлямент дав згоду 39 голосами проти 3 на договір, заключений урядом зо Злученими Державами, на підставі якго Злучені Держави можуть окуповати Ісляндію разом з Британією. Ісляндський премієр заявив парляментови, що Британія відтягне з Ісляндії всі свої військові сили, як тільки Злучені Держави матимуть в Ісляндії доволі війська для охорони острова. Окупація, як кажеться в парляментарній резолюції, має тривати на час цеї війни. Три члени парляменту, що були проти окупації, є комуністами. По вулицях міста вже видно американських маринарів, що ходять по склепах і роблять закупи.

ГОТОВІ ВІДДАТИ АМЕРИЦІ ПІВНІЧНУ ІРЛЯНДІЮ ДЛЯ БАЗ.

БЕЛФАСТ (Північна Ірляндія). — Ж. М. Андрус, премієр Північної Ірляндії, навязуючи до заяви Вендела Вилкі в справі створення американських морських баз в Північній Ірляндії й Шотляндії, заявив, що улстерський уряд цілком певно тому не спротивиться, якщо Британія і Злучені Держави прийдуть до такого переконання, що такі бази є потрібні, щоб виграти „Війну за Атлянтик".

НЕ БУЛОБ ДЛЯ БРИТІЙЦІВ НЕСПОДІВАНКОЮ.

ЛОНДОН. — Для політичних і поінформованих британських кол не булоб це ніякою несподіванкою, якщоб так одного дня проголошено, що Злучені Держави творять в Північній Ірляндії морську базу для оборони американських інтересів на Атлянтику. Навпаки так є, що многі вже давно припускають, що таке певно станеться.

НЕМА ПЕРЕМИРЯ В СИРІЇ.

ВІШІ. — Заповіджене перемиря між Британією і Францією, яке мало закінчити війну в Сирії, не здійснилось. Британці далі наступають. В Віші кажуть, що Британія не дала відповіди на французьке предложення в справі перемиря. Знову націстівські пресові аґенції подають, що вимоги Британії були такі понижаючі, що їх не ставленоб найгіршому ворогови, а не давному союзникови, та що вони „понижали повагу і військову честь ген. Денца", себто начального команданта французьких воєнних сил в Сирії.

МАДЯРИ НІБИ „ЗВІЛЬНЯЮТЬ" УКРАЇНСЬКИХ ПОЛОНЕНИХ.

БУДАПЕШТ. — Асошейтед Прес подає, що мадярський воєнний комунікат згадує за те, що мадярські війська дійшли в Галичині до ріки Збруч, де зводять сильні бої з совєтськими частинами. Далі кажеться, що мадяри забрали в полон 25,000 совєтських вояків, при чому пускають домів тих полонених, що можуть виказатись, що вони українці. До цього „Ню Йорк Таймс" додає свій здогад, що це певно має щось спільного з тим, що розголошують що держави „осі" задумують створити незалежну українську державу.

ІТАЛІЙЦІ НА ПОЛЬСЬКИХ ЗЕМЛЯХ.

РИМ. — В італійських газетах пишеться, що італійські війська находяться „на польських землях", та що польська людність відноситься до них дуже прихильно.

МАДЯРИ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

БЕРЛІН. — Так виглядає, що мадярські війська є призначені для окупації тих українських земель, що вийшли зпів совєтської окупації, а опинились під німцями.

НАФТОВІ ПОЛЯ В ГАЛИЧИНІ НЕ ЗНИЩЕНІ.

СТОКГОЛЬМ. — Воєнний кореспондент доносить з Галичини, що большевики не знищили нафтових піль у Дрогобиччині, а тільки понищили водотяги, електробні, рафінерії й фабрики.

ЗАХІДНЯ УКРАЇНА — ПУСТИНЯ.

СТОКГОЛЬМ. — Воєнні кореспонденти доносять, що західньо-українські землі виглядають на просторі соток кільометрів як одна величезна пустиня. Всі українські міста, як Львів, Луцьк, Дубно, Рівне, Ковель і т. д. завалені німецькими раненими.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить псилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Не Можна Не Повірити!

Большевицькі агенти української породи слухають покірно приказів червоної Москви і Сталіна і вибілюють большевицькі злочинства над українським народом. Тому не годні припустити, щоб московські чекісти мордували сотнями і тисячами ще й тепер безборонних українських людей в такий бестіяльський спосіб, які це представлено на образках, які помістила американська преса. Ось ті агенти Сталіна хочуть переконати американських українців, що ці помордовані українці це видумка, що це жертви німецького Гештапа, що це націстівська пропаганда і т. п. Але, на щастя, так є, що американський нарід приймає це інакше...

Очевидно, що Німеччина веде велику пропаганду і використовує все, що тільки можливе, щоб виправдувати свої завоювання. Німеччина не турбується українськими людьми, що погинули чи гинуть з рук московських чекістів, бо вона має і знає тільки свої власні інтереси. Та в даному випадку, ведучи війну з Советами, є їй на руку пускати в світ документи большевицьких звірств. Це не має нічого спільного з якимись німецькими симпатіями до терпінь українського народу, чи до справжніх політичних змагань українського народу. Це з німецького боку ніщо інше, а звичайна німецька пропаганда, ведена для власних цілей.

Та памятаймо, що це тільки одна сторінка правди. А друга — це вже людська. Це те, що поза тим німецьким інтересом і німецькою пропагандою є теж і велика, справжня, людська трагедія. Є людські істоти, люде — християни, що гинуть тисячами, мордовані московсько-большевицькими злочинцями в найогиднійший у світі спосіб. І про те нам іде, а не про німецьку пропаганду і німецькі цілі. Очевидно, що булоб до певної міри природним сумніватись щодо цього, чи такі жахливі картини є дійсно правдиві. Але це моглоб бути тільки тоді, коли булиб якісь підстави, що виправдувалиб такий сумнів. У даному випадку, на жаль, такого сумніву нема і не може бути. Навіть ми самі хотілиб сумніватись, але не маємо права цього робити. Миж бачили вже не одні картини з большевицького пекла! Бачили провірені картини з терену жахливого голоду, які заперечувано з Москви урядово, як і заперечувано сам голод, якого жертвою падали не десятки чи тисячі, а міліони українських людей. Ми теж знаємо, що це значить, коли червона армія відступає. Тому не можемо й не сміємо навіть на хвилину припускати, щоб московські червоні кати не були і тепер тими, якими завжди були і не помордували тих українських людей, що їх бачимо на картинах, що їх подавали американські газети. Що більше, мусимо бути приготовані ще й на те, що доведеться нам почути про ще страшніші сцени, про які у відповідний час розповість нам сам український нарід, коли матиме змогу заговорити. Та памятаймо, що всі ті жертви не підуть на марно. Українська земля втягає в себе знову невинну мученичу кров українського народу, але вона давить і ховає теж і кожного, що хоче нею безправно поживитись і нею насильно правити.

З Американської Преси Про Україну й Українців

З вибухом німецько-большевицької війни, американська преса почала писати про Україну більше ніж передше. Подібно як в 1938—1939 рр., коли виринула справа Карпатської України, почали появлятись в американській пресі ріжні здогади, припущення та гіпотези щодо розвязки української справи. Це зрозуміле, бо большевицько - німецька війна відбувається у великих розмірах на теренах України. Тепер так виглядає, що справа України не сходитиме зо шпальт світової преси вже до кінця війни.

В перших тижнях війни американська преса писала тільки про Україну як країну, повну природних багатств, присвячуючи дуже мало місця самому українському народові.

I.

Та з неділі на понеділок (6—7 липня 1941. р.) майже вся американська преса принесла фотографії масових розстрілів, яких доконали большевицькі чекісти, ославлена з терору НКВД, на тисячах українців по містах Західньої України, зокрема у Львові. Ріжні газети, відповідно до їх наставлення до самої війни в Европі, як теж до комунізму і націзму, подавали ріжні інтерпретації та пояснення під згаданими знимками, що то представляли помордованих українців. „Ди Ню Йорк Таймс", найбільша нюйорська газета, подала знимку помордованих без найменшого натяку, звернeного в сторону Советів, а в новинці згадала про „здогадні вбивства". Знову „Дейлі Нюз" подала кілька знимок помордованих українців та статтю кореспондента Асошиейтед Прес зо Львова про масакри українців агентами ГПУ у Львові та по інших містах. Під одною знимкою поставлено знак питання, начеб редакція згаданої газети сумнівалася в автентичність. „Дейлі Мірор", крім знимок, подав ще кілька новинок, згадуючи, що у Львові розстріляно до 3,000 українців, в Дубні 528, а в Луцьку 1,500. „Ню Йорк Джорнал-Амерікен" приніс великі світлини розстрілянних та опис львівського похорону жертв большевицьких садистів. Всі ці газети, як також „Ню Йорк Ворлд Телеграм" подали, що большевики порозстрілювали тисячі українців тому, що вони були українськими націоналістами, себто тими, що хотіли незалежної української держави.

Знова деякі ліберальні нюйорські газети, які ще донедавна явно покланялися Сталінові, а погнівавшися на нього за його пакт з Гітлером, тепер знову з ним перепросилися, очевидно, поставилися з великим недовірям до тих знимок. Мовляв, ці знимки, що випущені німецькою пропагандою, могли бути підроблені зо спеціяльною цілю, а саме, з того, щоб розбурхати проти - большевицьку ненависть в світі. Відома з давніших проти - українських виступів нюйорська газета „ПМ", поміщуючи кліше з розстріляними українцями, написала, що тих розстрілів могло доконати Гештапо. „Ню Йорк Повст", друкуючи кореспонденцію А. Стейнкопфа, члена Асошиейтед Прес, додав від себе, що згаданий кореспондент довідався з невтральних жерел, начеб то постріляні українські націоналісти були „пятою колюмною" Німеччини.

Комуністична преса, включаючи українською мовою друковані в Ню Йорку „Щоденні Українські Вісти", висміяли ці жахливі ревеляції як німецьку пропаганду.

Про звірські розстріли українців принесли знимки та подавали вістки теж і чужомовні газети в Ню Йорку: польські, німецькі, італійські, словацькі, литовські, мадярські і ін. Не подали ані слова про це московські газети та їхні відламки, кацапські ступайки. Тому нема чого дивуватися, бо всі вони стали згідно на становищі оборони московської імперії та Сталіна, як оборонця „русской радіни".

II.

З тих вирізків, що доходять до нашої редакції з ріжних сторін Америки, а які надсилають нам читачі, видно, що по ширшій Америці відчувають американські люди далеко глибше й чутливіше трагедію українського народу і його терпіння під большевиками. Те, що в Ню Йорку є затемнене, в інших американських газетах, навіть на далеких Вестах, є якраз підкреслене і передане грубими буквами. А це означає, що там люди беруть справу по людськи, з гуманного, християнського боку, так, як треба в таких справах поводитись без огляду на те, який нарід терпить, чи він білий, чи чорний, християнський, чи який інший.

Відомий військовий знавець та спеціяліст в ділянці летунства, майор Ал Вилиємс, пише в „Ню Йорк Ворлд Телеграм" наступне:

„Німецько - большевицька війна є несподіваним історичним повторенням. Майже 900 літ Европа жила під безнастанною загрозою магометанського світу, що виходив зо сходу й через північно-африканські береги доходив аж до Еспанії...

„Комунізм, що повстав теж серед не-европейських народів сходу, а саме між москалями, не зумів вкорінитися в Італії, ані в Німеччині, тому вибрав собі Еспанію, в наслідок чого повстала еспанська горожанська війна. Вигнаний з Еспанії комунізм був викинений теж і з Франції, яку знищив, а тепер, на мою думку, він буде знищений ще й на сході, в Росії, подібно як був знищений на сході теж і магометанізм.

„Українці ненавидять Сталіна та комуністів. Вони не простять їм ці жорстокі чистки, ведені проти них. Білорусь поставить дуже слабий опір, Фінляндія, Естонія, Латвія та Литва, всі вони, мають криваві порахунки з червоними".

III.

Колюмніст з „Ню Йорк Пост", Людвік Лор (який говорив на масовому противбольшевицькому вічу українців в грудні 1939. р.) в статті з 7. липня п. з. „Україна є демократичною", пише наступне:

„Коли Гітлер позволив весною 1940. р. зібрати всі позкидувані українські меншости в одну велику українську державу під советським пануванням, він без сумніву повзяв перший крок до здобуття одної з найбагатших країн Европи. Довлячися на хід теперішніх випадків, стає очевидним, що націсти підготовили добре придуманий плян для створення обєднаного, націоналістичного українського руху таких розмірів, щоб Україна впала як дозрілий овоч до рук німецьких „визволителя", коли він тільки приготовиться до нападу.

„До насильства над Чехословаччиною українці були поділені на численні та непримирімі меншости. Найбільшою та бунтівничою меншиною в Польщі були саме українці, в числі шість міліонів. Вони занимали майже одну третю польської територ та вели безнастанну боротьбу проти польського поневолення. Румунія мала понад пів міліона українців в Басарабії, а Чехословаччина один міліон в Карпатах.

„Всі ці українські меншини були сильно націоналістичними. Та українці з традиції є демократичними та ненавидять поневолення. Вони поклали були основи під організацію республиканського уряду давно перед колонізацією північно-американського континенту. Кожний українець лиш чекає того дня, коли його нація буде обєднана в самостійну державу та займе місце між народами Европи. Останньо, на жаль, націоналістичні зусилля українців були звернені проти кількох фронтів, проти Польщі, Румунії, Чехословаччини та нацистичної Німеччини, агресивні заміри якої були виложені на сторінках Гітлерової „Моеї Боротьби".

„Всі українці, з виїмком Карпатської України (в оригіналі: Карп. Руси. — Ред.), що є тепер в руках Мадярщини, є в українській советській республиці, другій щодо величини советській державі. Правдоподібно Гітлер сподіється, що йому вдасться використати цей рух за українську незалежність проти СССР".

IV.

Американсько - польська газета „Нови Свят" (з дня 2-го липня 1941) містить статтю Артура Л. Вальда п. н. „Галерія польських мучеників росте". Автор, що був підчас большевицької окупації Західньої України у Львові, пише між іншим таке:

„Під двома займанщинами нищили безпощадно поляків німці й большевики. Тепер іде в Польщу, окуповану большевиками, в слід за військами німецьких катів — Скоропадський, український отаман, щоб при помочі створеного німцями українського легіону обняти владу в Україні, що булаб під німецьким протекторатом.

„Скоропадський станув на чолі українського уряду, який має обняти владу над цілою Україною, яка тепер знаходиться під советським пануванням. Пишу нинішні рефлексії повний кошмарного страху, бо памятаю кількадневну різню поляків, коли Польща знайшлася була в кліщах між німцями й большевиками, в половині вересня. Нараховують, що українці замордували тоді 45,000 поляків.

„Яка судьба жде поляків в Сх. Польщі (в оригіналі „Малопольсце"), як Скоропадський опиниться у Львові, окружений кровожадними гештапівцями?

„Триюмфальний вїзд Скоропадського до Києва буде позначений польською кровю.

„Теперішні зміни на терені европейської війни, то дальша різня поляків, нова програма нищення народу, яка не знає границь у своїй люті.

„Чого з одної сторони не доконало Гештапо, а ГПУ з другої, того доконає нова українська влада".

—o—

Як видно, то поляки ще далі люблять приписувати українцям ту жажду пімсти, яка цілувала кождочасну польську владу на українських землях. Яка буде нова українська влада у відношенні до поляків, не знаємо і не беремось заповідати, що буде. Зате добре знаємо з досвіду і документів, як криваво вміють мстити поляки на безборонних українцях. В осени 1938. р. польська гранична сторожа вбивала як найгірших злочинців цю українську молодь, яка тікала на Карпатську Україну, щоб там віддати своє життя за право українського народу на вільне життя. Чи в березні 1939. р. поляки не вистрілювали січовиків, що втікали з Карпатської України перед мадярською навалою, хоч ці січовики в нічому не провинилися проти поляків чи польської держави?

Підчас німецько - польської війни, тисячі українців, вояків в польській армії, згинули під Кутном, та на інших фронтах. А як відплачувалася за це польська поліція, що тоді бушувала по українських землях? Що робили польські „карні гарнізони" з українцями? Чи не вбивали їх без суду, поголовно, так само, як тепер вбивають українців большевики? Війна ведеться теж по інших континентах і краях, але нігде не чути таких звірських розправ з цивільним населенням чи вязнями, як це діється на українських землях. Поляки в 1939 р., а большевики в 1941 р. виявили своїми масовими вбивствами українців, як вони на ділі розуміють „славянське братерство". Навіть мусулмани-турки, що мордували християнських вірменів при кінці XIX. століття, не були такими кровожадними, якими виявили себе словяни, москалі й поляки, у відношенні до словян - українців. Ось ті речі повинен знати також п. Вальдо й замісць страшити „поляків, що „Хмельницькі ідзе", краще зробив би, колиб вплинув на поляків, щоб вони позбулися шовінізму і ненависти до українців й визнали, що як вони так теж і українці мають право на свобідне, державне й незалежне життя.

Торпеди, що ними затоплюють ворожі кораблі в теперішній війні важуть по 2,000 фунтів кожна і коштують по $8,000 одна.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ПЕРЕД ЗРИВОМ

Історична повість.

(1)

При кінці літа 1614. року заїхала на базар у Винниці валка козаків, узброєних у шаблі, списи та мушкети. Козаки провожали великий, кований віз, вкритий до половини полотняною будою, запряжений у три добрі коні. Видко було, що валка хоче тут припочати, бо козаки позсідали з коней, попустили їм попруги при сідлах, позакладали торбини з ячменем на голови та візник випряг коні. Козаки повстромлювали списи в землю, припняли коней до воза, а мушкети поуставляли побіч.

Із воза виліз старший козак у новому жупані та саняцях, із двома гарно сивуваними пістолями за зеленим поясом та шаблею при боці. За ним викараськався із воза молодий, небільш чотирнадцятьлітній хлопчина, теж у новому жупаничку, підперезаний червоним поясом.

Старший козак перехрестився і подався в город.

— Чи довго тут постоїмо, пане сотнику? — спитав козацький десятник.

— Треба коням спочити тай вам посідати. Я піду в город за ділом.

Козаки не дали собі двічі говорити. Вониж їхали всю ніч, не виспалися і зголодніли. Заraз посідали в колесо, а один простер на землі рядно в середині між козаками, добув із воза доволі великий клунок та став із нього виймати буханці хліба, огірки, масло, сир, цибулю зелену та й боклак горівки.

Стали частуватися. Пристав до них і візник, як тільки з кіньми зробив лад.

— Не знати, коли вже раз затрясемося до цього якогось Львова, — каже один молодий козак. — Їдемо як з маззю, аж обридло. Та це тому, що з возом, бо козак на коні, удвоє швидше зайде.

— Пан сотник казав, що з Винниці буде ще далі, як було сюди. А тепер їхатимемо щораз поволіше, бо коні будуть з кожним днем слабші...

— Хтоб цим турбувався, — каже третій козак — коли заїдемо, то заїдемо, а таки колись заїдемо.

Коли вони так розмовляли, надійшов якийсь жид, та й став їм приглядатися. Зразу здалеку, а там і почав приближатися. Врешті не витерпів і таки приступив до козаків.

— Добридень вам, панове козаки! Звідкіля і куди ви так рано їдете?

З козаків ніхто не відзивався, начеб не до них говорилося. Жид повторив питання.

— Яке тобі до цього діло? — каже сердито десятник. — Іди собі до чорта, поки в тебе ціла спина.

— Ну, чого пан сотник так сердиться? Я питаю так по дружньому, може якраз зможу вам у чому прислужитися.

— Вступися, — каже десятник, — бо як тобі прислужуся нагайкою.

Козаки стали сміятися і жид вступився.

— Ці погани мусять всюди стромити свій цікавий ніс, мусять все знати.

Посідавши покладися козаки горілиць, понакривали очі шапками. Дехто став дрімати. Чути було тільки хрупання коней. По якомусь часі підвівся десятник.

— Хлопці, — каже — десь уже надійде пан сотник, треба коней поїти.

Козаки відвязали від воза відро і погнали коней до колодязя, що стояв посеред базару.

Невдовзі надійшов сотник з сином.

— Чи ви вже посідали, хлопці?

— Спасибі, пане сотнику, і посідали, і коней вже напоїли.

— Так лаштуйте воза, зараз їдемо. А ти, Богданку, лізь на віз, може ще трохи проспишся. І мені самому спати хочеться.

Козаки запрягли коні до воза, притягнули попруги і посідали на коні. Та в цій хвилині надійшов магістрацький урядовець з пахолками і приступив до воза.

— Стійте! я мушу знати, що ви за люди, відкіля і куди їдете, та за чим?

Сотник розсердився.

— Я є сотник чигиринського полку реєстровців, Михайло Хмельницький, це мій син Богдан, а це мої козаки, що мене супроводжають, а куди ми їдемо і за чим, то вам до цього зась!

Показав урядовцеві письмо чигиринського старости й каже:

— Від колиж це таке право настало, що козакові не вільно по Україні, по своїй землі їздити, куди йому хочеться?

— Вибачте, пане сотнику, не я таке право вигадав, а мушу його пильнувати, бо я служу. То цей поганець жид наговорив нам про вас, що ви якісь небезпечні люди, і ми мусіли прийти.

— І не дав чам, псявіра, спокійно ночі доспати, — каже десятник від пахолків, — за те не мине його двадцятьпять напевно.

Сотник не слухав вже вибравдування, тільки казав їхати.

— — — — — —

Сотник Михайло Хмельницький знав добре Львів ще з тих часів, як служив у знайомих козаках пана Станислава Жулкевського й часто туди приїздив. І тепер заїхав до знайомого міщанина на Галицькому передмісті. Козаків розмістив по сусідах. Сам передягнувся у кращу одежу, передягнув і Богданка, та обидва пішли в город. Обійшли весь город і сотник показував синові все, що варта було бачити, а передовсім церкви, та давав йому всякі пояснення. Так провели час дополудня, опісля пообідали в якійсь харчівні й подалися до колегіяти патрів єзуїтів, де хлопчина мав остати на науку.

Хмельницький показав там поручаючого листа від пана гетьмана коронного Станислава Жулкевського. Така протекція не могла бути знехтована: Богдана приняли й до ліцею і до конвікту. Хмельницький заплатив за все на цілий рік наперед.

Ректор прикликав патравчителя та казав йому перепитати Богдана, до якого року науки його приписати. Та Богданко не вмів більш нічого, як тільки те, чого навчився від чигиринського дяка. Це в патрів не мало ніякого значення і його приписали до початкових, на перший рік науки.

Прощаючись, давав сотник синові востаннє всякі поуки:

— Ти, сину, будеш проживати тут серед безнастанної небезпеки. Будуть тебе спокушати, хвалити римську віру а поганити нашу. Будеш мусіти ходити до костела, бо тут такий ліцейний устав. В костелі побачиш пишноту, заграють органи... Та хай тебе це не манить. Держися свого, не дайся спокусі!... Бог тяжко покарав би тебе, колиб ти покинув правдиву віру...

— Та чогож ви мене, батечку, сюди привели? — каже Богдан. — У нашому Києві теж є школи... наші, православні...

(Дальше буде).

НА РІЖНІ ТЕМИ

СПРАВДІ БЕЗДУШНИЙ, І ХТО?

Появилася замітка в якійсь німецькій газеті якогось німецького кореспондента про враження з західної України. Писав, що населення зовсім апатичне, до всего в світі зовсім байдуже.

Джан Кадегі, бувший американський амбасадор у Бельгії, нині газетний кореспондент, пишучи про свої спостереження в Берліні підчас недавної візити, каже, що німецьке населення відноситься до війни так апатично, бездушно, що як з фронту голосять радіом вістку про велику побіду, то вони слухають його з таким виразом на обличчі, гейби слухали заповідження погоди. Коли німецькі війська заняли Голяндію, то поза вивішені з публичних домів нацистичні прапори не було з того приводу ніякої ознаки радости.

Чи німцям не більше причин радуватися з приходу німецьких військ у Голяндію ніж українцям з приходу німецьких військ у Галичину?

ЩО ЦЕ ТАКЕ?

Американський колюмніст Вестбрук Пеглер каже, що Гітлеризм це просто комунізм під краевим зарядом.

З цею думкою, здається, не годиться факт війни між ними: якби вони були собі такі близькі, то проти себе війною не пішли би.

Не пересуджуючи суті справи, треба сказати, що факт війни між двома державами ще не означає, що вони собі противні по суспільному устрою. Таке від війни їх не здержує. І це, що вони мають інакший устрій, не здержує їх від союзу.

ЧОГО ХОЧЕТЬСЯ ГІТЛЕРОВІ?

Каже Анна О'Гер МекКормик, що Гітлерові не йде ні за саму українську пшеницю, ні за кавказьку нафту, а за щось більше.

Мовляв, він хоче влади над багатьома міліонами людей, котрі є найкраще до послуху навченими людьми в Европі.

Отже большевицький уряд, продовжуючи царську політику держання народних мас у сліпому послуху, виробив Гітлерові апетит на ці послушні маси.

ПЕРШІ РОСІЙСЬКІ СВІТЛИНИ

Написав недавно тому „Ню Йорк Таймс" передовицю про те, чому він подає з німецько-російської війни лише німецькі світлини. Поясняв, що не його тут вина: мовляв, він радо містив би й російські світлини, якби російська команда за такі образки постаралася.

Не минуло й тижня, а вже з Росії переслано радіом перші світлини з війни.

Зовсім модерний поспіх. Можемо собі уявити, що про передовицю „Таймсу" хтось закаблював у Москву, і там уряд негайно пустив усе в рух, щоб не бути позаду німців.

ПЕРЕБОРЩИЛИ?

На основі першого пуку російських воєнних світлин не можна очевидно робити ще висновків про їх вартість.

Одначе в них передовсім ударяє те, що там стільки усміхнених облич.

Знаючи війну, як дуже сумний „бизнес", людина може припустити лише певну порцію радости. Що й там вояки сміяться, дуже можливо, але щоб вони все тільки сміялися, це виглядає неймовірним. Хіба це вояки позували для фотографа на маневрах.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ БИЗНЕСМЕНИ ТЕЖ МУСЯТЬ БУТИ ПАСИВНІ?

На протязі кількох місяців, від осени минулого року, ріжні дописувачі „Свободи" доказували кільканадцятьома статтями і дописами потребу, а навіть конечність створення власними силами українських купців в Америці (головно в Ню Йорку) організації, яка булаб спільною гуртівнею гросерників і хоронила їх перед немилосерною конкуренцією супермаркетів і визиском нечесних доставців.

Мабуть головно тому, що не було в нас досить одиниць, готових вложити по кілька тисяч долярів і заложити підприємство гуртової торговлі споживчими товарами, справа пішла іншою і окружною дорогою. Ініціятори організації українських бизнесменів зрозуміли, що краще витворити самопомічну гуртову корпорацію з людей, які наперед зі собою зживуться і пізнаються в загальній організації. Тому головна праця провідних українських бизнесменів пішла в напрямі привернення назад до життя примираючого від 13 літ Союзу Українських Бизнесменів. Ця частина праці дійсно вдалася. В недовгім часі С. У. Б. оживився, придбав біля 200 членів, уладив відповідну домівку, та устроїв бенкет. Це все виглядає гарно. Воно свідчить добре про Союз У. Б. і як заповідає йому гарну будучність.

Але є друга справа. Це та, яку я порушив на початку і яка також була початком і ціллю організаційного руху серед українських бизнесменів. Це є створення організації, фірми, чи корпорації, яка служила би як централя закупу товарів для її членів гросерників і в цей спосіб помагала їм боротися з конкуренцією великих маркетів.

Сумно сказати, але проте треба сказати, і то публично, що ініціятива і перші кроки в тім напрямі були зроблені, та дальша акція затрималася на якомусь незрозумілому опорі з боку тих, які якраз малиб активно справу розвивати. Річ в тому: посеред членів С. У. Б. - гросерників повстала група з сорока людей, які заключили передінкорпораційний контракт і навіть зложили, або задеклярували, задатки на уділи в корпорації, яка мала би повстати. Корпорація мала би достарчати членам товар по гуртових цінах, а колись може і магазинувати товари. Та не знати, чи з легкодушности чи лінивства, чи зі страху, а може врешті й зі злої волі, самі ці основники уникають зборів і участи в організації, так, що не можна довести того, щоби зібрався комплет, потрібний для вибору 9 членів уряду цеї корпорації. Мій здогад є, що причиною цього є питома українській вдачі бездільність. Але можливо, що ділає тут і страх (чув я раз на власні уха публичну заяву одного українського купця, що він боїться оголошувати в українській пресі, ба, навіть належати до українських організацій, бо мовляв, це може пошкодити його гросерні!). Не є також виключене, що нечесні і непереборчиві в середниках боротьби конкуренти або гуртівники, яким залежить на тім, щоби не допустити до повстання українського гуртового бизнесу — знайшли собі серед гросерників членів С. У. Б. відповідних людей до юдиної роботи і ці всяку акцію вмисно саботують.

Та саме цей факт, що якісь таємні сили за всяку ціну хотять не допустити до заложення гуртівні для спільних закупів українських гросерників, свідчить найкраще про конечну потребу створення і пущення в рух нової організації. Ясна річ, що ці, які звикли лупити шкіру з нашого гросерника, не так легко його випустять з рук. Але є справою купецької вмілости і суспільної зрілости ці марновані заробітки спрямувати у власні руки.

Я все ще маю надію, що найближчий час докаже, що українські бизнесмени вміють думати по бизнесовому.

Купець з Ню Йорку.

Всесвіт, до котрого належить земля містить більше як 30,000,000 звізд.

ПРОТИВНИК ВІЙНИ.—Амос Ф. Форі, член „Старого Ордену Річних Братів" у повіті Ленкастер, у Пенсильвенії, виїздже з Ленкастера до табору релігійних противників військової служби в Гротовс, Верджінія. Члени його секти, котрі не стрижуть волосся й противляться війні, відпровадили його на залізничу стацію.

ДИСЦИПЛІНА.

Генерал Бен Лір, командант другої американської армії, був на голфовім грищу в Мемфісі, як проїзджаючі мимо вояки 36. дивізії гукали на дівчата, що стояли на грищу, одіті в штанці. Генерал приказав воякам вернутися з Табору Робісона, в Арканзасі, і звідти вернутися до свого табору пішком, себто зробити дорогу 150 миль.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Вартує згадати для прикладу іншим.

Марія Гребенецька, відома українська оперова й концертова співачка, розпочала свою артистичну карієру ще до першої світової війни в Києві, перебуваючи в Америці використала нагоди, які дає той край ще в такий спосіб, що пішла до вечірної школи, щоб на протязі довгих років набрати ще й американської шкільної освіти. І ось таким робом вона покінчила в Ню Йорку "Washington Irving High School", одержавши при закінченні "Gold Medal for the Scholarship". Тепер береться продовжувати науку англійської мови в Гонтер Каледж.

МАНІТОБСЬКИЙ КОНГРЕС МОЛОДІ ЗА ПЛЕБІСЦИТОМ В СПРАВІ КОНСКРИПЦІЇ

З початком червня відбувся в Виннипегу пятий, річний Конгрес Манітобської Молоді. Взяли в нім участь 127 делегатів від ріжних молодечих організацій у провінції. Велику увагу звернув Конгрес Молоді на справу примусової військової служби або конскрипції. Делегати гостро критикували заведення конскрипції покищо для оборони Канади, коли водночас не заведено конскрипції багатства. Делегати заявили, що якщо потрібна є конскрипція чоловічої сили в Канаді, то також конечно потрібна є конскрипція багацтва і промислу. Війну, згідно з висказаною згадкою молоді, можна успішно продовжати лиш через введення повної конскрипції чоловічої сили, багатства і промислу.

Більшість делегатів заявилася за те, щоб перевести всенародне голосування над тим, чи канадійське населення хоче коскрипції, чи ні. Звіт студентського комітету, предложений на конгресі, виказав, що 84 відсотків студентів, що виповнили квестіонар у справі конскрипції, заявились проти всякого роду конскрипції, а 90 відсотків студентів є проти конскрипції для повнення військової служби за море. Також заявились конгресові студенти за те, щоб наложити більші податки на людей, що мають великі доходи, а зменшити податкові тягарі людям, що мають малі доходи.

Населення Африки обчислюють на 155,000,000.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

ПРОТИ ПОЛЯКІВ, ЩО ВОЮЮТЬ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ

БЕРЛІН. — Ще не знати, що зробить Німеччина з численними совєтськими полоненими. Щодо москалів, то вони покищо готові бути інтерновані. Але щодо поляків, то, як доносять американсько-польські газети, має бути так, що націсти не вважають поляків за вояків, а тільки за бунтівників і заповідають, що будуть їх розстрілювати, якщо вони дістануться у німецький полон.

В КИЄВІ ПОЧУВАЮТЬ СЕБЕ ПОЛЯКИ „ЯК В ДОМА"

БЕРН. — Ось так пишуть швайцарські кореспонденти, що є в Совєтах і слідкують за воєнними подіями. Кажуть, що сам совєтський уряд стягає поляків до Києва. В совєтській армії мають бути вже польські формації, в яких служать теж поляки з Галичини. Одно тільки дивне, каже кореспондент, що ті поляки не знають нічого, що діється в світі, а навіть в самій Польщі, що є під німецькою окупацією.

ЗРОСТАЄ САНТИМЕНТ ЗА ПОМІЧЧЮ АНГЛІЇ

ПРИНСТОН (Н. Дж.). — Директор Американського Інституту Публичної Опінії Джордж Галлоп, заявив, що згідно з його розшуками, німецько-російська війна не змінила в нічому наставлення американського народу до допомоги Англії. З усіх анкетованих голосів, 83% заявилося за дальшою допомогою Англії, 12% заявило, що німецько-совєтська війна змінила їх опінію щодо помочі Англії, а 5% було не рішених.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Піврічні збори Бр. св. Йосафата, від. 217., відбудуться 15. липня, в годині 7:30 вечером точно, в гали парохіяльній, 303 Гудсон улиця. Проситься всіх членів місцевих і позамісцевих прибути начас, бо є важні справи до вирішення. Уряд і контр. комісія здадуть справоздання за минулих шість місяців. Також буде обговорена справа пікніку, тож члени повинні бути і вислухати, щоб потім не жалувались, як западе ухвала. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглі довги до бр. каси і У. Н. Союзу, бо інакше будуть суспендовані. На цих зборах будемо принимати нових членів до Бр. і У. Н. Союзу. Тож старайтесь і приводіть своїх знайомих і кревних. — А. Іванів, секр.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 20. червня 1941., в пятницю, в 4. годині пополудні, по 8 місяцях недуги по операції в St. Mary Nazaret Hospital в Шікаго, Ілл., помер довголітній член Бр. св. О. Николая, від. 106. У. Н. Союзу,

ДМИТРО СТУДЕННИЙ.

Роджений 12. листопаду 1887., помер в 54. році життя. Покійний походив зо села Свобода, повіт Ярослав, Західня Україна.

Похорон відбувся в понеділок, 23. червня, з дому жалоби до церкви св. О. Николая, а по відслуженню похоронних відправ відпроваджено Його тіло на український цвинтар св. О. Николая, Гігінс Ровд і Дісплейн Ривер.

Покійний приїхав до Злучених Держав 14. січня 1907. До Бр. св. О. Николая і до У. Н. С. вступив 25. листопаду 1909. року. Був членом Бр. св. О. Николая, від. 106. і У. Н. С. 32 роки і 7 місяців.

В похороні взяли участь члени Бр. Николая, від. 106., родина, кревні і знайомі.

Смерть забрала щирого, любимого члена Бр. св. О. Николая тай щирого українського громадянина, знаного добре всім українцям в місті Шікаго, Ілл. Хотяй мав жену римо-католичку, але всегда підпирав і жертвував на всякі українські справи.

Покійний полишив у смутку жену Марію, синів Івана (жонатого), Йосифа (самотного), дочки Йосифину й Юлію (замужні) та три внуки.

Нехай прибрана чужа земля буде Йому пером! В. Й. П.!

Ґ. Дацьків, секр.

ЖИВІ Й БЕЗПЕЧНІ В ЛОНДОНІ.—Три американські моряки, що з 8 іншими були врятовані з голяндського корабля „Масдаму", торпедованого на Атлянтику, машерують улицями Лондону.

Д-р ОЛЕКСАНДЕР КОШИЦЬ.

Короткий Огляд Української Музики

(З серії докладів на українські теми, що були влаштовані Департаментом Східньо-Европейських мов Колюмбійського Університету з У. Н. Союзом).

(8)

Як уже було сказано, братські школи були зорганізовані на західний зразок, тож і наука церковної композиції й співу орієнтувалась на Захід. Учень Київської братської школи Микола Павл. Ділецький (1630-169?) був типовим представником тої науки і повернув наш церковний спів цілком на Захід, остаточно розірвавши звязок з ідеалами „знаменного співу", які хоч модифіковані, але все таки панували в нашім тодішнім церковно-музичнім думанню. Його теорія вільної композиції на европейських засадах впровадила в церковний спів нові звучання, нові засоби виразу, нову манеру співу. Теорія композиції Ділецького під назвою „Мусікія" (1670. р.) була написана тоді, коли европейська музика могла вже пишатись Палестріною (1514-1594) і Орланодо Лассо (1532-1594), коли протестантизм поширив рамці її контрапункту, але ще не народились J. С. Бах (1685-1750) і Гендель (1685-1759), та коли ще не вмерла система гексахордів, не твердо ще стояли поняття мажору і мінору, а гармонічна система була тільки в передчуттю. В той час Ділецький дає науку ясно усвідомленої гармонії з практичним і свідомим вживанням мажора й мінора, з точними правилами творення акордів, голосоведення, з ясним опреділенням неясної ще тоді „фуґи", з правилами сольмізації і т. д. Він дбає про відповідність музики до тексту, й згідно цьому дає засоби музичного вислову (цілком в стилі европейських поліфоністів XVI.-XVII. ст.) й поширює палету звукомалярства тембровими контрастами, ріжними звуковими ефектами, рухливістю голосів (особливо баса) та їх комбінаціями. Разом за модою того часу він стремить до ґрандіозної звучности й многохорности та поширює хоровий склад, вводячи до мужеського хору партії сопрана й альта. Взагалі це був твір епохальний для української музики. І ми бачимо, що сотні учнів системи Ділецького не тільки в Україні, але й в сусідній Московщині, цілком повертають кермою церковної музики на захід й поривають з старою візантійщиною. Зявляються тисячі, що ґрандіозні розміром, з дуже трудною хоровою технікою, вимагаючі від виконавчого апарату великого знання й артизму. І це все піднімало український хоровий спів на найвищі щаблі досконалости, яка дивувала чужинців. Відомий патер Гербіній, що описав свою подорож по Україні в книзі "Religiosa Kyovensis Criptae sive Kyova Subterrenea" (Jena 1675), розказує, як він слухав в церкві Київської Братської Академії хоровий спів, і не знаходить належних слів, щоб висловить своє захоплення. Каже, що слухаючи той спів, він впав в екстазу і з сльозами викликнув: „Повні є небо й земля слави Твоєї!" Каже, що греко-рутени (себто українці) хвалять Бога далеко ліпше ніж латиняне своїм прекрасним хоровим співом, в якому ясно чується сопран, альт, тенор і бас. Щоб зрозуміть, який спів чув Гербіній, та які твори співав хор Київської Братської Академії, що їх понаписували учні Ділецького, досить заглянути в бібліотеку Московського Сінодального Училища, яке на протязі одного року (1898) назбирало на території бувшої Росії (головне в Україні) таку кількість творів, на 3, 4, 8, 12, 16 і 24 голоси: „Концертів — 1428, „Служб Божих" (Літургій) — 23, ріжних „Духовних пісень" (псальмів) 682, в Київській Лаврі зараз знаходиться 12 голосна Вечірня й Служба Божа, а в Львівській Митрополичій Бібліотеці є 272 повні комплекти композицій на 4 й до 18 голосів з зазначенням їх авторів, українських музик: Ділецький, Бішовський, Гавалевич, Завадовський, Колядчин, Лаконік, Мазурко, Пікуліцький, Шаваровський, Яжевський і Чорнищук.

Твори школи Ділецького відбивають на собі характер тогочасної европейської музики. А власне: 1) Велика кількість голосів (від 4-х до 24-х) має на меті ґрандіозність звучання, в стилі „Массен-стилю" венеціянської школи, доведене до вершка Віллартом і обома Ґабріелі (XVI), а також стилю великих духовних „Концертів" Віядана (1574-1627), з супроводом інструментів і орґану. Але що вокально-інструментальний склад треба було замінить суто-вокальним, то звідси інструментальна рухливість голосів, особливо фіґурованого баса. 2) Стиль творів гомофонний, але завдяки традиції мелодійного „Знаменного" співу голосова лінія більш розвинена ніж в музиці західній. 3) Ладова основа всього — мажор і мінор, як і в західній музиці, і хоч в середині твору тональні функції трохи затемнені вживанням побічних ступнів III. й VI., то цілком автентичні каденції ту основу підкреслюють. 4) Помічається певні прагнення осягнуть виразности в музичнім вислові, особливо в басовій партії, орнаментованій сміливими ходами, але не на сольній базі, як у західних композиторів, а при звучанні всеї хорової маси. Нарешті — 5) кольоритні протиставлення й контрасти мають характер тембровий, а не гармонічний.

Отже бачимо, що наші композитори не є просто наслідувачі европейських зразків, а вживають західних музичних засобів цілком свідомо, відповідно до звукового й текстового матеріялу, а при тому зражують кольосальне знання вокальної сфери й її тайн. По свідоцтву М. Соловйова (*1846. р. +?), російського композитора, що ставив ці твори в своїх Історичних Концертах, ця музика вражає сучасного слухача незвичайною свіжістю, оригінальністю художнього помислу, великим майстерством в розпорядженню звуковою масою, чудовою технікою письма, й ефектним використуванням т е м брових комбінацій.

Напів Києво-Печерської Лаври.

На кінець XVI. століття остаточно сформувався на ґрунті української пісні варіянт Київського росліву, — напів Києво-Печерської Лаври. Біля того часу й на вище сказаній підставі він зістав згармонізований. Загальні риси теї гармонізації є тіж, що й композицій школи Ділецького та музики европейської XVI-XVII ст. В ньому вбачаємо: хроматизовану (на підставі нашої народньої пісні) мелодію Київського напіву, яку знаходимо діятонічною в Ірмолою. Ту мелодію віддано другому тенору, якому вторить перший тенор в терцію на горі. Рухливий бас, в стилі „ексцилентуючого" — фіґурового баса школи Ділецького, вносить рух і життя в гармонійну тканину, а зверху ширяє на високих нотах альт, ясним тембром, відмічаючи зміну ступнів і модуляції.

Надзвичайно цікавий, так званий „м а н а с т и рський" склад хору — А-Т-Т-Б, при чому басова партія іноді, але дуже рідко, ділиться на два. Цей живий фраґмент XVI. ст. можна було ще чути в Київській Лаврі останні роки перед большевизмом. Цей спів передавався „ізустно" від покоління в покоління монахів і був записаний аж в 1905. році, зо всіма оригінальними особицями гармонії і голосоведення.

(Дальше буде).

ПРИЗНАВСЯ ДО ВБИВСТВА. „Певно, що я їх убив. Як мене пішлють на електричне крісло, це для мене окей", сказав цей 19-літній Бернард „Найфі" Савицкий шікаґовській поліції, котра закидує йому, що він убив троє людей підчас три-дневої „забави". Він вийшов свого часу з дому поправи під умовою доброї поведінки.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

HEMPSTEAD, L. I. — The semi-annual meeting of the Ukrainian National Association, Assembly 327, at Hempstead, Lond Island, will be held on July 14, 1941, at 8 p. m. at the Uniondale Hall. This meeting is very important. A complete report will be given by the Executive board and the comptrolling committee. All members who do not attend this meeting are subjec o a penaly. — Meroslaw Gretchen, Rec. Sec., 257 Cedar St., East Hempstead, N. Y.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 379., відбудуться в вівторок, 15. липня, в годині 7:30 ввечір, у церковній гали св. О. Николая, при Оклей і Райс ул. Проситься членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Також проситься довгуючих членів прийти та вирівняти свої залеглости, бо в противнім разі можуть бути суспендовані. — Василь Пилипів, пр.; М. Фединський, кас.; Андрій Боднарчук, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Піврічні збори Тов. Єдність, від. 163., відбудуться в середу, 16. липня, в домі Горожан, 847. Н. Френклин вул. На порядку дня буде звіт контролі за минулих шість місяців і інші біжучі справи. Обовязком всіх членів бути на тих зборах. Початок в годині 8. вечером. — Уряд.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Піврічні збори Тов. Зап. Січи, від. 367., відбудуться в вівторок, 15. липня, в год. 7:30 ввечір, в галі церковній. Проситься всіх членів явитись на зборах в означенім часі. Довжні члени повинні вирівнати свої вкладки та придержуватись статуту. Контроля здасть справоздання за 6 місяців. Не забуваймо приєднувати нових членів як старших так і молодших. Вже тепер нема виміьки, що нема таких або сяких грамот. Вже маємо ріжнородні до вибору для всіх. — За уряд: М. Сорохтей, П. Лисько, Р. Дмитрів.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 3. липня 1941. року помер в Нюарку, Н. Дж., від удару гарячки довголітній член У. Н. Союзу, і 399. відділу,

АНДРІЙ БІЛОУС.

Покійний походив зо села Вербилівці, повіт Рогатин, Західня Україна.

Прожив всего 51 років.

До У. Н. Союзу вступив в грудні 1920. року.

Похорон відбувся в суботу, 5. липня 1941.

Оставив в смутку жену Марію й двоє дітей.

Нехай вільна земля Вашинґтона буде Йому пером.

І. Височанський, секр.

ТАРЗАН ч. 353. — Нещастя.

Юґто спритно втікав перед Томом. Він почав кружляти по дереві так, щоб зблизитись до надкушеної ним галузи.

Подразнений гнівом, а також маючи в собі велику віру в свою вищість, Том все далі вганявся за Юґтом.

Тепер Том скочив на ту галузь, що її передтим надгриз Юґто. Галузь заскрипіла і відразу зломилась.

З галасом, держачи галузь в руках, Том з високого дерева почав летіти на землю.